ಡಾ॥ ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್*

ಪಂಚಮರ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ದುಡಿದ ಆರ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ, ಉದಾರವಾದ, ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಶನರಿಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಆದ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ಚಳವಳಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜ, ಆರ್ಯಸಮಾಜ, ಥಿಯೊಸಾಫಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿ ಮತ್ತು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಶನ್‌ಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಹೋದ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣಾ ಚಳವಳಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದ ಕುದ್ಮುಲ್ ರಂಗರಾಯರು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೂ,ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೃತ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಎಂ. ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರು ಮೈಸೂರು ನಗರದಲ್ಲೂ ಸರ್ದಾರ್ ವೀರಣಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೂ ಗಾಂಧೀ ಯುಗಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆಗೆ ದುಡಿದವರಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯರು. ಆದರೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಆರ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ತಾವು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಅಪಾರ ವ್ಯಾಪಕ ಸೇವೆಯಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಂಚಮರಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಅವರು 'ಪಂಚಮ' ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದರು.

ದಿವಾನ್ ಆರ್. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರು ಥಿಯೋಸಾಫಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿಯ ಸದಸ್ಯರೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾನಡೆ, ಕರ್ವೆಯವರಂಥ ಸುಧಾರಕರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದವರೂ ಆಗಿದ್ದು ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪಂಚಮರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪಂಚಮ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟನ್ನು ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪಂಚಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹಾಸ್ಟಲ್ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡಲು ಯೋಜನೆ ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ಮೈಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ತುಮಕೂರು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ, ಬೋರ್ಡಿಂಗ್‌ಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಕನಿಷ್ಠ ೨೫ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ಪಂಚಮರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು.[1]

ಮೈಸೂರಿನ ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಯಜಮಾನ್ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಯ್ಯ, ಮುಂದೆ ಯುವರಾಜ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರು, ಇವರೆಲ್ಲ ಪಂಚಮರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸರಕಾರದ ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಬೆಂಬಲ, ಚಾಲನೆ ನೀಡಿ ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ದುಡಿದವರು ಆರ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್. ಮೈಸೂರಿನ ಸರಕಾರೀ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್‌ರ ಪುತ್ರರಾದ ಇವರು

---

* ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕ, ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್, ಕಾವೇರಿ ಭವನ, ಬೆಂಗಳೂರು-೯

1 ಮೈಸೊರ್ಯಾಂಡಂ ಆನ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ಇನ್ ಮೈಸೂರ್, ಪು. ೨೮-೨೯

ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ೨೨-೬-೧೮೭೮ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಅಡ್ವೊಕೇಟ್ ಜನರಲ್ ಆದ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಜೊತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಲು, ತಮ್ಮ ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡ ನಂತರ, ತಮ್ಮ ೨೦ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಮೊದಲ ಪತ್ನಿ ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಮರುಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. "ಹರಿಜನರೇ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಹುಶಃ ದೈವೇಚ್ಛೆ ಇರಬೇಕು" ಎಂದು ಅವರಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಗಣ್ಯ ಸರಕಾರೀ ನೌಕರರಾದ ವೈ. ಸಿ. ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.[2] ಯುವರಾಜ ನರಸಿಂಹರಾಜ ಒಡೆಯರೂ ಆಗ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ಆಗಿದ್ದ ಪ್ರೊ|| ಸಿ. ಆರ್. ರೆಡ್ಡಿಯವರೂ ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ, ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಇವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ೧೯೧೩ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪಂಚಮ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ನ ಜೊತೆ ಅವರ ಸಂಪರ್ಕವಿತ್ತು. ೧೯೧೮ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ತುಮಕೂರು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಹಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ಗಳು ಆದುವಲ್ಲದೆ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪಂಚಮರ ಶಾಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್ ಹೋಮ್ ಒಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಇದನ್ನು ನರಸಿಂಹರಾಜ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಎಂದು ಕರೆದರು. ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ ಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಚಮ ಹುಡುಗರ ಮಿಡ್ಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಮತ್ತು ೧೯೨೯ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಆದಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್ ಗರ್ಲ್ಸ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆರಂಭವಾದುವು. "ಈ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರ ಸೇವೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ಅವರ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಅವರ ಪೂರ್ಣಕಾಲದ ಉದ್ಯೋಗದ ಸಂಗತಿಯಾಯಿತು" (ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ).[3]

ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಸಿವಿಲ್ ಅಂಡ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಪ್ರೋಗ್ರೆಸ್ ಎಸೋಸಿಯೇಶನ್‌ಗೆ ಮುಂದೆ ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದರು. ಎಂ. ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಸರ್ ಕೆ. ಸಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣಚೆಟ್ಟಿ, ಸಿ. ಆರ್. ರೆಡ್ಡಿ, ಬಿ. ಪುಟ್ಟಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಗಣ್ಯರೂ ಯುವರಾಜ ನರಸಿಂಹರಾಜ ಒಡೆಯರೂ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದ ಈ ಸಂಘ ಅವರ್ಣರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಹೆಣಗಿತು. "ಇದೊಂದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ಈ ಸಂಘ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕ ಎಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕು" ಎಂದು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಡಾ|| ಬಿ. ಸಿ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ[4] "ಸಿವಿಕ್ ಸಂಘ ಹರಿಜನರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರರೇ ಜೀವವಾಗಿದ್ದರು" ಎಂದಿರುವರು. ಈ ಸಂಘದ ಮುಖಾಂತರ ತಮ್ಮ ಸೈಕಲ್ ಸಹಿತ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲು ಸರಕಾರವು ಅವರಿಗೆ ಪಾಸ್ ಒದಗಿಸಿತ್ತೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.[5] ಈ ಪಾಸು ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ಪ್ರಯಾಣದ್ದಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಇದರ ವಿನಾ ಸರಕಾರದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ವೇತನ ಅಥವಾ ಸವಲತ್ತು ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.[6]

ಹರಿಜನರಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆ ತೆರೆಸುವುದು, ಹರಿಜನರಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ತೆರೆಸುವುದು ಸಿವಿಕ್ ಸಂಘದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿತ್ತು. ಹರಿಜನರು ತಾವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಹಕಾರ ಸಂಘದ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಸರಕಾರವು ಪ್ರಜಾ

2 ವೈ. ಸಿ. ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ "ಎ ಡಾಯ್ನಮಿಕ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ವರ್ಕರ್—ಆರ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್", ಆರ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ರೆಸಿಡೆನ್ಷಿಯಲ್ ಹೈಸ್ಕೂಲು, ಶ್ರೀರಾಮಪುರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಸೊವೆನೀರ್ ೧೯೭೨.

3 ಅದೇ ಪು. ೧೦–೧೧

4 ಬಿ. ಸಿ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ, ನನ್ನ ತಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೪೯, ಪು. ೧೪೪

5 ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸೋವೆನೀರ್, ಪು. ೧೦

6 ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಪು. ೧೪೫

ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡಿಗೂ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿತ್ತು.[7] ೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ಪಂಚಮರ ಮಹಾಸಭೆಯೊಂದನ್ನು ಸಿವಿಕ್ ಸಂಘವು ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿತು. ಹರಿಜನರಿಗೆ ಭಜನೆಗಾಗಿ ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ತಬಲಾಗಳನ್ನು ಸಿವಿಕ್ ಸಂಘ ಒದಗಿಸಿತು. ಭಜನೆ ಸಂಘಗಳ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಹಣ ಒದಗಿಸಿತು.[8]

ಹರಿಜನರನ್ನು ಮಳವಳ್ಳಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆರೆಗೆ ನೀರು ತುಂಬಲು ಕರೆದೊಯ್ದು ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರು ಪ್ರಾಣಾಪಾಯದ ಭಯವನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿದರು.[9]

"ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರರು ಹೊರ ಹೊರಟಾಗ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಐದಾರು ಹರಿಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ದಿನವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೀಸ ಕಡ್ಡಿ ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸುವವರೆಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಹಾಯ ಅಯ್ಯರ್‌ರವರಿಂದ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು." ಎಂದು ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ್ದರೆ.[10] "ಶಾಲೆಕಾಲೇಜುಗಳು ಆರಂಭವಾದಾಗ (ಹರಿಜನ) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಎಡ್ಮಿಷನ್ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಓಡಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮುಂದೆ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್, ಲಾಡ್ಜಿಂಗ್, ಪುಸ್ತಕ, ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್, ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು," ಎಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕ್ರೀಡೆ, ಗ್ರಂಥಾಧ್ಯಯನ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರವಾಸಗಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು, ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೂ ಅವರು ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.[12]

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯುವುದು, ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರಗಳ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಹುರುಪು ತುಂಬುವುದು ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಜೇಬು ವಿವಿಧ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಕಿರು ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸಿನಂತೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.[13] ಹಾಸ್ಟಲ್‌ಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯದಂತೆ ಕೂಡ ಅವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಯಾವ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆಯಲು ಯೋಗ್ಯ, ಎಂದು ಮೊದಲೇ ಯೋಚಿಸಿ, ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಆದವರು, ಆಗದವರು ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬೇರ ಬೇರೆ ಸರಕಾರ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದೆಂದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ಮನ ಒಲಿಸಿ ಕೆಲಸಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಯ್ಯರ್ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದೂ ಕಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಿ ತಳ್ಳಿ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಆಕರ್ಷಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮನವೊಲಿಸುವ ಹಾಗೂ ತರ್ಕಬದ್ಧ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಅಂತಹದ್ದಾಗಿತ್ತು, ಎಂದು ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತಾವು ಪದವೀಧರರಾಗಿ ಪುಣೆಯಿಂದ ಕಾನೂನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಾಗ ೧೯೪೨ರಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮನ್ನ ಗೆಜೆಟೆಡ್ ಹುದ್ದೆಗೆ ನೇಮಿಸಬೇಕೆಂದು ದಿವಾನರಿಗೆ ಅಯ್ಯರ್ ಪತ್ರ ಬರೆದರೆಂದೂ ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.[14] ಅಲ್ಲದೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಸವಲತ್ತು ನೀಡುವ ಬಗೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಸರಕಾರೀ ಕಾನೂನು ನಿಯಮ, ಆಜ್ಞೆಗಳ ಒಂದು ಸಂಗ್ರಹವೇ ಸದಾಕಾಲ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತಾವು ಭೇಟ

---

7 ಅದೇ ಪು. ೧೪೬

8 ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದ ಸೊವೆನೀರ್ ಪು. ೧.೨

9 ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದು, ಪುಟ-೧೪೩.

10 ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದು, ಪು-೧೦

11 ಅದೇ.

12 ಅದೇ ಪುಟ-೧೦

13 ಅದೇ ಪುಟ-೧೦

14 ಅದೇ ಪುಟ-೧೧

ಯಾಗುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರು ತರುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.[15]

ಅಹರ್ನಿಶಿ ಸೈಕಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹಾಸ್ಟಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ, ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳ ಭೇಟಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩ ರಿಂದ ೫ರವರೆಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಫೀಸು, ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಲೇಖಕರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.[16]

ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ೧೯೩೬ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಆದಿಕರ್ನಾಟಕ ಏಡೆಡ್ ಹಾಸ್ಟಲ್ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಅವರ ಮರಣಾಂತರ ಆ ಹಾಸ್ಟಲ್ ಆರ್. ಗೋಪಾಲ ಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯವಾಗಿ, ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ ಹೈಸ್ಕೂಲಾಯಿತು.[17] ಇದಲ್ಲದೆ ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಇವರು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ ಮಾಗಡಿ ರಸ್ತೆಯ ಆದಿಜಾಂಬವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಕ್ಕೆ[18] ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ಶಿಲಾನ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಇಂದಿಗೂ ಅದು ಬಾಪೂಜಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಮೂರು ದಶಕಗಳ ದೀರ್ಘ ಸೇವೆಯ ನಂತರ ೧೯-೩-೧೯೪೩ರಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯರ್ ತೀರಿಕೊಂಡರು.

ಅಯ್ಯರ್ ಅವರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇತರ ಪತಿತ ಜನರಿಗಾಗಿಯೂ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾವು "ದಿ ಸ್ಯಾಡ್", (ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು) "ದಿ ಬ್ಯಾಡ್" (ಅಪರಾಧಿ ಕೈದಿಗಳು) ಹಾಗೂ "ದಿ ಮ್ಯಾಡ್" (ಮಾನಸಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ರೋಗಿಗಳು) ಇವರಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುವೆ ಎಂದು ಅವರು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಆದರೆ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗಿಂತ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಕಾಯಕ ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ನಡುವೆ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸದಿಂದ ತಾವು ಸ್ವಜನರಿಂದ ಅವಹೇಳನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದರೂ ತಾವು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ತೀರ ದಿಟ್ಟರೂ ಹಟವಾದಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದು ತಾವು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮಿಶನ್ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ತೀರ ದೃಢರಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ, ಅವರೊಬ್ಬ ಸಜ್ಜನರು 'ದೇವರೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಜ್ಜನರು' ಎಂದು ಡಾ|| ಡಿ. ವಿ. ಜಿ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

15 ಪಿ.ಆರ್. ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ, "ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಅಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಅಯ್ಯರ್", ಯಾತ್ರಿಕ (ಪತ್ರಿಕೆ) ದೀಪಾವಳಿ ಸಂಚಿಕೆ-೧೯೮೬ ಪುಟ-೪೯

16 ಎ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, "ನಾ ಕಂಡ ಸೇವಾದೀಕ್ಷ ಪಿತಾಮಹ ಶ್ರೀ ಡಿ.ವೆಂಕಟಯ್ಯ", ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸೊವೆನೀರ್ ಪುಟ-೩೮-೪೦

17 ಹೊಂಬಾಳಯ್ಯ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸೊವೆನೀರ್ ಪು-೧೬

18 ಅದೇ. ಪುಟ-೧೦

19 ಅದೇ. ಡಾ|| ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ, "ಆರ್. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್, ಎ ಕ್ಯಾಂಡ್ಲ್ ಇನ್ ಡಾರ್ಕ್‌ನೆಸ್", ಪುಟ-೩೫